

रेभः काश्यपः। इन्द्रः। बृहती, १०, १३ अतिजगती, ११-१२ उपरिष्ठाद्बृहती, १४ त्रिष्टुप्, १५ जगती

या इन्द्र भुज आभरः स्वर्वाँ असुरेभ्यः। स्तोतारमिन्मघवन्नस्य वर्धय ये च त्वे वृक्तबर्हिषः ॥ ८.०९७.०१

इन्द्र। स्वर्वान्- स्वर्गवान् सन्। याः- यान्। भुजः- भोगांश्चिद्रश्मिभूतान्। असुरेभ्यः- बलिभ्यो रक्षोभ्य आवरणप्रतीकेभ्यः। आभरः- आहूतवान्। तैः। मघवन्- सम्पद्वन्। अस्य- तादृशस्य ते। स्तोतारम्। वर्धय। ये। च। त्वे- त्वयि। वृक्तबर्हिषः- हिंसावर्जिताः। तानपि वर्धय ॥१॥

यमिन्द्र दधिषे त्वमश्वं गां भागमव्ययम्। यजमाने सुन्वति दक्षिणावति तस्मिन्तं धेहि मा पणौ ॥

८.०९७.०२

इन्द्र- परमेश्वर। त्वम्। यम्। अश्वम्- प्राणतुरगम्। गाम्- चिद्रश्मिम्। अव्ययम्- अक्षीणम्। भागम्। दधिषे- धारयसि। तम्। यजमाने- पूजके यच्छते। सुन्वति- रसनिष्पादके। दक्षिणावति- दात्रे। तस्मिन्। धेहि- यच्छ। पणौ- लोभिनि। मा यच्छ ॥२॥

य इन्द्र सस्त्यन्नतौऽनुष्वापमदेवयुः। स्वैः ष एवैर्मुमुरत्पोष्य रयिं सनुतर्धेहि तं ततः ॥ ८.०९७.०३

इन्द्र। यः। अव्रतः- अधर्मवान्। अदेवयुः- अन्धकारकामः। अनुस्वापं सस्ति- अजागरूकः स्वपिति। सः। स्वैः- स्वकीयाभिरेव। एवैः- गतिभिः। पोष्यम्- पोषणीयम्। रयिम्- धनम्। मुमुरत्- मारयतु। ततः- पश्चात्। तम्। सनुतः- अन्तर्हिते देशे। धेहि- स्थापय ॥३॥

यच्छक्रासि परावति यदर्वावति वृत्रहन्। अतस्त्वा गीर्भिर्द्युगदिन्द्र केशिभिः सुतावाँ आ विवासति ॥

८.०९७.०४

शक्र- शक्तिमन्। इन्द्र। यत्- यदि। परावति- दूरे। असि- भवसि। यत्- यदि। अर्वावति- निकटे। वर्तसे। वृत्रहन्- आवरणबाधक। अतः- तस्माद्देशात्। त्वा- त्वाम्। गीर्भिः- वाग्भिः।

द्युगत्- द्युलोकगामिभिः। केशिभिः- प्राणाश्वैः। सुतावान्- रसनिष्पादकः। आ विवासति-
परिचरति ॥४॥

यद्वासि रोचने दिवः समुद्रस्याधि विष्टपि। यत्पार्थिवे सद्ने वृत्रहन्तम् यदन्तरिक्षे आ गहि ॥ ८.०९७.०५
यत्- यदि। दिवः रोचने- आकाशे। वासि- भवसि वा। समुद्रस्य विष्टपि- अर्णवस्थाने। अधि।
भवसि वा। यत्- यदि। पार्थिवे सद्ने- भूमिस्थाने भवसि वा। वृत्रहन्तम्- अतिशयेन
आवरणबाधक। यत्- यदि। अन्तरिक्षे भवसि वा। तस्मात्। आ गहि- आगच्छ ॥५॥

स नः सोमेषु सोमपाः सुतेषु शवसस्पते। मादयस्व राधसा सूनृतावतेन्द्र राया परीणसा ॥ ८.०९७.०६
स त्वम्। सोमपाः- रसानुभवकरः। शवसस्पते- बलाधिदैवत। सोमेषु- रसेषु। सुतेषु- निष्पन्नेषु।
नः- अस्मान्। सूनृतावता- प्रियहितवाग्युक्तया। राधसा- संसिद्ध्या। इन्द्र। परीणसा- प्रभूतया।
राया- सम्पदा। मादयस्व- मोदय ॥६॥

मा न इन्द्र परा वृणग्भवा नः सधमाद्यः। त्वं न ऊती त्वमिन्न आप्यं मा न इन्द्र परा वृणक् ॥ ८.०९७.०७
इन्द्र- परमेश्वर। नः- अस्मान्। मा। परा वृणक्- त्यज। नः- अस्माकम्। सधमाद्यः- सह
मादकः। भव। त्वम्। नः- अस्मान्। ऊती- ऊत्यां रक्षायां स्थापय। त्वम्। नः- अस्माकम्।
आप्यम्- बन्धुः। इन्द्र। मा। नः। परा वृणक् ॥७॥

अस्मे इन्द्र सचा सुते नि षदा पीतये मधु। कृधी जरित्रे मधवन्नवो महदस्मे इन्द्र सचा सुते ॥ ८.०९७.०८
अस्मे- अस्माभिः। सचा- सह। सुते- रसे निष्पन्ने सति। इन्द्र। मधु पीतये- रसानुभूतये। नि
षद- उपविश। मधवन्- सम्पद्वन्। इन्द्र- परमेश्वर। अस्मे- अस्मै। जरित्रे- रसनिष्पादकाय।
महत्- महतीम्। अवः- रक्षाम्। कृधि- कुरु ॥८॥

न त्वा देवास आशत न मर्त्यासो अद्रिवः। विश्वा जातानि शर्वसाभिभूरसि न त्वा देवास आशत ॥

८.०९७.०९

अद्रिवः- वज्रपाणे । त्वा- त्वाम् । देवासः- देवाः । मर्त्यासः- मनुष्याः । न । आशत- व्याप्नुवन्ति ।
विश्वा- सर्वाणि । जातानि । शवसा- बलेन । अभिभूः असि- अभिभवसि ॥९॥

विश्वाः पृतना अभिभूतं नरं सजुस्ततक्षुरिन्द्रं जजनुश्च राजसे ।

क्रत्वा वरिष्ठं वरं आमुरिमुतोग्रमोजिष्ठं तवसं तरस्विनम् ॥ ८.०९७.१०

विश्वाः- सर्वाः । पृतनाः- सेनाः । वरे निमित्ते सति । अभिभूतम्- शत्रुविभावकम् । नरम्-
नेतारम् । क्रत्वा- प्रज्ञया । वरिष्ठम्- श्रेष्ठम् । आमुरिम्- शत्रुमारकम् । ओजिष्ठम्- बलिष्ठम् ।
तवसम्- बलिनम् । तरस्विनम्- वेगवन्तम् । इन्द्रम् । सजूः- सङ्गताः । ततक्षुः- तीक्ष्णीकुर्वन्तः ।
राजसे- दीप्त्यै । जजनुः- ससृजुः । च ॥१०॥

समीं रेभासो अस्वरन्निन्द्रं सोमस्य पीतये । स्वर्पतिं यदीं वृधे धृतव्रतो ह्योजसा समूतिभिः ॥ ८.०९७.११

ईम्- एतम् । स्वर्पतिम्- स्वर्गपतिम् । इन्द्रम् । रेभासः- शब्दवन्तः । सोमस्य पीतये- रसानुभूतये ।
वृधे- वृद्धयै । सम्- सम्यक् । अस्वरन्- अशब्दयन् । धृतव्रतः- नियमधारको धर्मधारको
नियतिधारको वा । ओजसा- बलेन । ऊतिभिः- रक्षाभिः । सम्- सङ्गच्छते ॥११॥

नेमिं नमन्ति चक्षसा मेषं विप्रां अभिस्वरा । सुदीतयो वो अद्रुहोऽपि कर्णे तरस्विनः समृक्भिः ॥

८.०९७.१२

नेमिम्- रथनेमिवत् स्थितम् । मेषम्- सूक्ष्मदर्शिनमिन्द्रम् । विप्राः- मेधाविनः । अभिस्वरा- मन्त्रेण ।
चक्षसा- सूक्ष्मदर्शिनः । नमन्ति- नमस्कुर्वन्ति । सुदीतयः- सुदीप्ताः । अद्रुहः- द्रोहरहिताः ।
तरस्विनः- बलिनः । वः- यूयम् । कर्णे- इन्द्रस्य श्रोत्रे । ऋक्भिः- स्तुतिभिः । सम्-
सम्यगर्चन्ति ॥१२॥

तमिन्द्रं जोहवीमि मघवानमुग्रं सत्रा दधानमप्रतिष्कृतं शवांसि ।

मंहिष्ठो गीर्भिरा च यज्ञियो ववर्तद्राये नो विश्वा सुपथा कृणोतु वज्री ॥ ८.०९७.१३

मघवानम्- सम्पद्वन्तम्। उग्रम्- उद्गूर्णम्। सत्रा- युगपदेव। शवांसि- बलानि। दधानम्-
धरन्तम्। अप्रतिष्कुतम्- अप्रतिरुद्धम्। जोहवीमि- आह्वयामि। गीर्भिः- वाग्भिः। मंहिष्ठः-
अतिशयेन स्तुत्यः। यज्ञियः- पूज्यः। आ ववर्तत्- आवर्तयति। नः- अस्माकम्। राये-
दानयोग्यसम्पदे। विश्वा- सर्वान्। सुपथा- शोभनमार्गान्। वज्री- वज्रपाणिः। कृणोतु-
करोतु ॥१३॥

त्वं पुरं इन्द्र चिकिदेना व्योजसा शविष्ठ शक्र नाशयध्वै।

त्वद्विश्वानि भुवनानि वज्रिन्द्यावा रेजेते पृथिवी च भीषा ॥ ८.०९७.१४

शविष्ठ- बलिष्ठ। शक्र- शक्त। इन्द्र। त्वम्। एनाः- एतानि। पुरः- पुराणि बन्धनानि। ओजसा-
बलेन। नाशयध्वै- नाशयितुम्। चिकित्- ज्ञाता भवसि। त्वत्- त्वत्तः। भीषा- भीत्या। वज्रिन्-
वज्रपाणे। विश्वानि- सर्वाणि। भुवनानि। द्यावा पृथिवी- द्यावापृथिव्यौ। च। रेजेते- कम्पेते ॥१४॥

तन्म ऋतमिन्द्र शूर चित्र पात्वपो न वज्रिन्दुरिताति पर्षि भूरि।

कदा न इन्द्र राय आ दशस्येर्विश्वप्न्यस्य स्पृहयाय्यस्य राजन् ॥ ८.०९७.१५

राजन्- स्वामिन्। इन्द्र- परमेश्वर। शूर- समर्थ। चित्र- असाधारण। तत्। मे- मम। ऋतम्-
सत्यम्। पातु- रक्षतु। वज्रिन्- वज्रपाणे। अपः- उदकानि। न- इव। दुरिता- दुरितानि। भूरि-
प्रभूतानि। अति पर्षि- तारय। इन्द्र। नः- अस्मभ्यम्। कदा। विश्वप्न्यस्य- विश्वरूपस्य।
स्पृहयाय्यस्य- स्पृहणीयस्य। रायः- सम्पदः। आ दशस्येः- यच्छेः ॥१५॥